GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Statystyki Społecznej

Notatka informacyjna	WYNIKI BADAŃ GUS

PRZEJŚCIE Z PRACY NA EMERYTURĘ

Badaniem modułowym „*Przejście z pracy na emeryturę*[1]" objęto osoby w wieku 50-69 lat, które w Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności zaklasyfikowano jako pracujące po ukończeniu 49 roku życia, niezależnie od ich bieżącego statusu na rynku pracy w II kwartale 2006 r. Populacja objęta badaniem modułowym wyniosła 6357 tys., co stanowiło 74,4% całej zbiorowości osób w wieku 50-69 lat[2].

OSOBY POBIERAJĄCE EMERYTURĘ

Liczba **osób w wieku 50-69 lat**, które pracują lub pracowały zawodowo po ukończeniu 49 lat i **pobierają emeryturę** wyniosła w II kwartale 2006 r. **2725 tys**. (42,9% populacji objętej badaniem)[3]. Uwzględniono tu zarówno pobierających emerytury tzw. „**normalne" (1665 tys**.), czyli przyznane świadczeniobiorcom po uzyskaniu przez nich ustawowego wieku emerytalnego i odpowiedniego stażu pracy, jak i **wcześniejsze (1060 tys**.), czyli przyznane – w myśl przepisów prawa - przed osiągnięciem tej granicy wieku[4].

W grupie osób pobierających świadczenie emerytalne większość – 65,3% - stanowią kobiety (analogiczny odsetek wśród pobierających „normalną" emeryturę wynosi 63,6%, a wśród pobierających emeryturę wcześniejszą – 67,9%).

---

[1] *Badanie „Przejście z pracy na emeryturę" zrealizowano w GUS w II kwartale 2006 r. jako część programu modułów do Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (Labour Force Survey) w krajach Unii Europejskiej. Realizacja badania została częściowo sfinansowana przez Komisję Europejską, natomiast analiza wyników została w całości przygotowana przez GUS i osoby współpracujące, a Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za upowszechnienie i wykorzystanie informacji zawartych w publikacjach GUS.*

[2] *W badaniu modułowym nie uwzględniono osób w wieku 50-69 lat, które nigdy nie pracowały lub zakończyły ostatnio wykonywaną pracę przed ukończeniem 49 roku życia.*

[3] *Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w końcu 2005 r. ogólna liczba osób pobierających emerytury wyniosła 4001 tys. osób, w tym 2470 tys. stanowiły osoby w wieku do 69 lat. Przeciętna liczba wszystkich pobierających emerytury w 2005 r. wyniosła 5441 tys. (4168 tys. osób to objęci pozarolniczym systemem ubezpieczeń społecznych, a 1273 tys. to rolnicy indywidualni pobierający emerytury); źródło: Rocznik Statystyczny RP 2006, tabl. 7(205) s.282 oraz tabl. 1(199) s.276.*

[4] *Pojęcia emerytura „normalna" i wcześniejsza emerytura odnoszą się do sytuacji prawnej, jaka występowała w momencie przechodzenia na emeryturę*

Analiza ogólnej zbiorowości emerytów według 5-letnich grup wieku wskazuje, że im starsza grupa wieku, tym liczniejsza grupa emerytów. Prawidłowość ta zachowana jest dla ogółu zbiorowości, w tym mężczyzn oraz dla osób pobierających emeryturę „normalną”.

W przypadku ogółu kobiet-emerytek równie liczne są zbiorowości osób w wieku 65-69 lat, jak i 55-59 lat, na co wpływ ma dominująca zbiorowość kobiet pobierających wcześniejszą emeryturę (519 tys. kobiet w wieku 55-59 lat, co stanowi 85,8% kobiet-emerytek w tym wieku i 72,1% ogółu kobiet pobierających wcześniejszą emeryturę). Wśród mężczyzn pobierających wcześniejszą emeryturę dominują osoby w wieku 60-64 lata (217 tys., tj. 63,6%).

Tabl.1 Osoby pobierające emeryturę według wieku, płci i rodzaju emerytury

Wyszczególnienie	Ogółem	Wiek w latach			
		50-54	55 -59	60 -64	65-69
	w tysiącach				
Ogółem					
Ogółem	**2725**	**75**	**691**	**814**	**1145**
Mężczyźni	947	44	86	283	536
Kobiety	1779	33	605	532	609
Pobierający emeryturę „normalną”					
Ogółem	1665	39	126	492	1008
Mężczyźni	606	27	40	66	474
Kobiety	1059	13	86	426	534
Pobierający emeryturę wcześniejszą					
Ogółem	1060	36	565	322	137
Mężczyźni	341	17	46	217	62
Kobiety	720	20	519	106	75

Dla przypomnienia - generalnie ustawowy wiek przechodzenia na emeryturę, to w przypadku mężczyzn - 65 lat, kobiet - 60 lat. Ponadto pewne dysproporcje, o których mowa wyżej, mogą wynikać ze specyficznych „emerytalnych” uregulowań prawnych dla pewnych grup zawodowych, różniących się stopniem feminizacji, np. górnicy, kolejarze, nauczyciele, nauczyciele akademiccy, a także pracujący w warunkach szkodliwych dla zdrowia.

Kolejną cechą różnicującą omawianą populację osób pobierających emeryturę jest poziom wykształcenia. Najliczniejszą grupą są osoby z wykształceniem podstawowym i niższym – 901 tys., tj. 33,1%. Niemal równo liczne są grupy osób z wykształceniem średnim zawodowym i zasadniczym zawodowym – odpowiednio 556 tys. (20,4%) i 554 tys. (20,3%), a następnie z wykształceniem wyższym – 368 tys. (13,5%), średnim ogólnokształcącym – 252 tys. (9,2%) oraz policealnym – 94 tys. (3,4%).

Wśród emerytów, którym przyznano świadczenie w trybie „normalnym”, najwięcej jest osób z wykształceniem podstawowym i niższym, przy czym dotyczy to zarówno mężczyzn, jak i kobiet. Osoby o najniższym poziomie wykształcenia w omawianej populacji stanowią 37,3%, przy czym wśród mężczyzn – 31,4%, a wśród kobiet – 40,7%. Niemal co 7 emeryt legitymuje się wykształceniem wyższym – co 6 mężczyzna i prawie co 8 kobieta.

Wśród osób pobierających emeryturę wcześniejszą niemal połowa (49,4%) legitymuje się wykształceniem co najmniej średnim, a ponad ¼ - podstawowym lub niższym. W zbiorowości mężczyzn będących na wcześniejszej emeryturze najwięcej osób (32,8%) ma wykształcenie zasadnicze zawodowe, natomiast wśród kobiet najczęściej wcześniejszą emeryturę pobierają panie z wykształceniem podstawowym lub niższym (25,6%).

GRANICE WIEKU PRZECHODZENIA NA EMERYTURĘ

Zważywszy na niektóre cele polityki społecznej, takie, jak wspieranie aktywnego starzenia się i wydłużenie okresu życia zawodowego, ogromnie ważna jest wiedza m.in. w zakresie wieku przechodzenia na emeryturę.

Najwyższy jest udział osób przechodzących na emeryturę w wieku 55-59 lat (46,6%). Nieco ponad ¼ (25,5%) obserwowanej populacji przeszła na świadczenie emerytalne w wieku 60-64 lat, a niecałe 9% - w wieku 65-69 lat. Wśród mężczyzn najwyższy odsetek rozpoczynających pobieranie emerytury wystąpił w grupie 60-64 lata (35,8%), natomiast kobiety najczęściej rozpoczynały pobieranie świadczenia, kiedy były w wieku 55-59 lat (58,1%).

Tabl.2. Osoby pobierające emeryturę według wieku rozpoczęcia pobierania emerytury i obecnego wieku

Obecny wiek w latach	Ogółem	Wiek rozpoczęcia pobierania emerytury - w latach				
		35-49	50-54	55-59	60-64	65-69
	w tysiącach					
Ogółem	**2725**	**53**	**461**	**1270**	**696**	**243**
50-54	75	27	50	x	x	x
55-59	691	12	137	543	x	x
60-64	814	9	118	359	327	-
65-69	1145	8	157	367	369	243
Mężczyźni	947	45	129	237	339	197
50-54	44	24	19	x	x	x
55-59	86	11	31	43	x	x
60-64	283	6	34	74	170	x
65-69	536	5	45	120	169	197
Kobiety	1779	10	332	1033	359	45
50-54	33	.	30	x	x	x
55-59	605	-	105	500	x	x
60-64	532	.	85	286	157	x
65-69	609	.	112	247	201	45

Kropką oznaczono wartości poniżej 5 tys. osób.

W przypadku zbiorowości osób pobierających emeryturę „normalną", nieco częściej niż co trzecia osoba (36%) rozpoczęła jej pobieranie będąc w wieku 55-59 lat, ale również bardzo liczną grupą były osoby w wieku 60-64 lata; stanowiły one około 32%. Liczebności grup, które rozpoczęły pobieranie emerytury „normalnej" w wieku 50-54 lat i 65-69 lat były zbliżone i ich udziały oscylowały wokół 15%.

W przypadku osób pobierających emeryturę wcześniejszą, zdecydowana większość - ok.63% zbiorowości - rozpoczęła jej pobieranie będąc w wieku 55-59 lat; ponad 19% było w wieku 50-54 lat, 16% - w wieku 60-64 lat, a tylko znikomy odsetek - w wieku poniżej 50 lat (należy jednak przypomnieć, że w badaniu nie uwzględniano osób, które przeszły na emeryturę przed 49 rokiem życia i potem nie pracowały zawodowo). Dominacja osób, którym przyznano omawiane świadczenie, gdy byli w wieku 55-59 lat dotyczyła także kobiet (ok. 77%). Wśród mężczyzn najwyższy udział mieli panowie w wieku 60-64 lat (ok. 48%).

Niezależnie od poziomu wykształcenia kobiety najczęściej przechodzą na emeryturę w wieku 55-59 lat, mężczyźni w wieku 60-64 lata. Zauważalna jest jednak inna prawidłowość – im wyższe wykształcenie, tym większy jest udział osób, które przeszły na emeryturę w młodszym wieku. W większym stopniu dotyczy to mężczyzn. Prawdopodobnie wiąże się to ze specyficznymi uregulowaniami prawnymi dla tych grup zawodowych, w których wymagane jest wyższe wykształcenie.

Tabl.3. Osoby pobierające emeryturę według wieku rozpoczęcia pobierania emerytury i poziomu wykształcenia

Poziom wykształcenia	Ogółem	Wiek rozpoczęcia pobierania emerytury - w latach				
		35-49	50-54	55-59	60-64	65-69
	w tysiącach					
Ogółem	**2725**	**53**	**461**	**1270**	**696**	**243**
Wyższe	368	20	81	149	72	47
Średnie zawodowe i policealne	648	14	126	318	136	54
Średnie ogólnokształcące	252	8	50	147	43	.
Zasadnicze zawodowe	554	10	86	272	146	40
Podstawowe i niższe	901	.	118	384	299	98
Mężczyźni	947	45	129	237	339	197
Wyższe	135	16	22	30	30	37
Średnie zawodowe i policealne	218	12	34	49	78	45
Średnie ogólnokształcące	38	6	9	11	10	2
Zasadnicze zawodowe	266	9	38	76	104	39
Podstawowe i niższe	287	.	26	70	115	75
Kobiety	1779	10	332	1033	359	45
Wyższe	234	.	60	119	41	10
Średnie zawodowe i policealne	431	.	92	268	57	10
Średnie ogólnokształcące	215	.	41	136	34	.
Zasadnicze zawodowe	287	.	48	196	41	.
Podstawowe i niższe	614	-	91	314	186	23

Kropką oznaczono wartości poniżej 5 tys. osób.

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA OSÓB POBIERAJĄCYCH EMERYTURĘ

Osoby w wieku 50-69 lat pobierające świadczenia emerytalne, to **głównie bierni zawodowo (85,7%),** co siódmy emeryt (13,7%) łączy pobieranie emerytury z pracą zarobkową, a marginalna część emerytów ma status osoby bezrobotnej.

Tabl.4. Osoby pobierające emeryturę według aktywności zawodowej i wieku

Wyszczególnienie	Ogółem	Wiek w latach			
		50-54	55 -59	60 -64	65-69
	w tysiącach				
Ogółem					
Ogółem	**2725**	**75**	**691**	**814**	**1145**
Pracujący	372	31	108	100	132
Bezrobotni	17	.	7	5	.
Bierni zawod.	2336	42	576	709	1010

Kropką oznaczono wartości poniżej 5 tys. osób.

Pracujący emeryci, to w większości kobiety (53,0% ogółu). Ponad 1/3 ogółu pracujących emerytów jest w wieku 65-69 lat. Wśród pracujących mężczyzn-emerytów co drugi jest w wieku 65-69 lat, natomiast wśród kobiet najliczniejsza jest grupa pań w wieku 55-59 lat (43%).

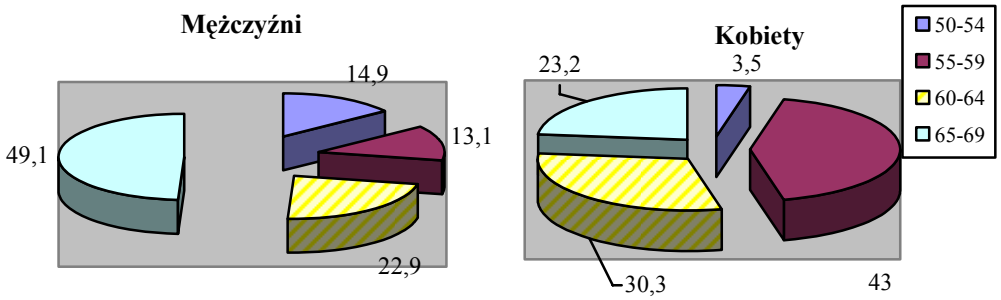

Pracę zawodową z pobieraniem emerytury łączą przede wszystkim *rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy* (37,6%), *specjaliści* (19,1%) oraz *technicy i inny średni personel* (14,0%). Natomiast rodzaj działalności prowadzony przez ich firmy, to głównie *rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo* (7,9%), *obsługa nieruchomości i firm* (10,8%), a także *przetwórstwo przemysłowe* oraz *edukacja* (po 9,7%).

Osoby łączące pracę zarobkową z pobieraniem świadczenia emerytalnego charakteryzują się różnym statusem na rynku pracy. W większości są to pracownicy najemni, którzy stanowią 45,2% pracujących emerytów. Pracodawcy i pracujący na własny rachunek stanowią 40,0%, przy czym w tej subpopulacji co 8 osoba jest pracodawcą. Pozostała część (14,8%), to pomagający członkowie rodzin.

Pracujący emeryci, w związku z pobieraniem emerytury **w większości nie zmniejszyli swojego wymiaru czasu pracy.** Decyzję taką podjęło 66,1% emerytów. Nieco częściej zanotowano taką sytuację wśród mężczyzn (72,4%), niż wśród kobiet (60,6%).

Osoby pracujące i jednocześnie pobierające emeryturę zapytano o **przyczynę decyzji co do kontynuowania pracy zarobkowej.** Okazało się, że dla niemal 70% były to przyczyny natury finansowej. Głównie chodziło o zapewnienie gospodarstwu domowemu niezbędnych dochodów – tak odpowiedział prawie co drugi pracujący emeryt, a tylko dla 6,5% pytanych przyczyną była chęć wypracowania wyższego świadczenia emerytalnego. Podobnie układały się odpowiedzi zarówno mężczyzn, jak i kobiet. Poza tym zauważalna jest generalna prawidłowość, że dla starszych emerytów ważniejszy jest fakt pozostawania aktywnym zawodowo, a dla młodszych – względy finansowe.

Jak zaznaczono wcześniej, gros emerytów, to **bierni zawodowo**. Ponad 43% z nich to osoby w wieku 65-69 lat. Zdecydowana większość, to kobiety (ponad 67%).

Osoby bierne zawodowo, które bezpośrednio po zaprzestaniu wykonywania ostatniej pracy zawodowej przeszły na emeryturę („normalną" bądź wcześniejszą), jako główną przyczynę takiej decyzji podały osiągnięcie ustawowego wieku emerytalnego (48,8%). Drugą w kolejności zadeklarowaną przyczyną były korzystne warunki finansowe przejścia na emeryturę (16,0%), a następną – zagrożenie utratą pracy (14,4%). I te właśnie trzy powody miały podstawowe znaczenie przy podejmowaniu decyzji o przejściu na emeryturę, bez względu na płeć respondentów.

Tabl.5. Wybrane powody przejścia na emeryturę (w %)

Wyszczególnienie	*Mężczyźni*	*Kobiety*
Ogółem	*100,0*	*100,0*
w tym:		
osiągnięcie ustawowego wieku emerytalnego	44,7	50,6
korzystne warunki finansowe	20,3	14,1
zagrożenie utratą pracy	15,1	14,1
stan zdrowia lub niezdolność do pracy	6,4	7,5
inne powody osobiste lub rodzinne	3,8	6,4
niekorzystne warunki pracy	3,5	2,2

OSOBY NIEPOBIERAJĄCE EMERYTURY, POMIMO POSIADANIA TAKICH UPRAWNIEŃ

Wśród osób w wieku 50-69 lat niepobierających emerytury (3632 tys.) wyróżnić można grupę **nie korzystających z takiej możliwości pomimo przysługiwania im uprawnień emerytalnych.** Zbiorowość ta liczyła **318 tys**. (8,8 %), w tym ¾ to kobiety (241 tys.; 75,8%).

Najliczniejszą grupą były osoby pomiędzy 65 a 69 rokiem życia (123 tys., tj. 38,6% ogólnej liczby omawianej populacji). Wśród kobiet osoby w tym wieku stanowiły 35,3% (85 tys.), natomiast wśród mężczyzn - blisko połowę - 49,4% (38 tys.).

Drugą pod względem udziału grupę stanowiły wśród kobiet - osoby w wieku 55 – 59 lat (80 tys., tj. 33,3% wszystkich kobiet niepobierających emerytury pomimo posiadania do niej uprawnień), a w przypadku mężczyzn - panowie w wieku 60 – 64 lata (30 tys.; 39,0%).

Wśród osób, które nie pobierały emerytury pomimo posiadania takich uprawnień **przeważały osoby wciąż pracujące** (161 tys., tj. 50,6% omawianej zbiorowości). Drugą pod względem wielkości była grupa osób biernych zawodowo (155 tysięcy; 48,7%), natomiast osoby bezrobotne praktycznie nie występowały.

Rozpatrując badaną zbiorowość pod względem statusu na rynku pracy widać różnice jakie występowały w tym zakresie pomiędzy mężczyznami a kobietami. Wśród mężczyzn ponad połowa (57,1%) wciąż zaangażowana była w wykonywanie swoich obowiązków zawodowych. Wśród kobiet natomiast odsetek podobnych osób był nieco niższy i nie przekraczał połowy populacji (wynosił 48,6%). Tym samym wśród kobiet częściej niż w przypadku mężczyzn powodem nie pobierania emerytury nie była praca lecz inne przyczyny, leżące głównie po stronie bierności zawodowej oraz świadczeń z tym związanych.

W grupie osób pracujących blisko jedną trzecią (29,2%, tj. 47 tys.), stanowiły osoby zajmujące *stanowiska specjalistyczne*. Co czwarty spośród pracujących należał do kategorii *„Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy*”(25,5%, tj. 41 tys.). Liczną grupę stanowili także *pracownicy średniego i technicznego personelu* (14,9%, 24 tys.). Analizując badaną zbiorowość z punktu widzenia rodzaju działalności miejsca pracy widać, że działalność ta miała najczęściej charakter rolniczy - co czwarty - 26,1% - to pracujący *w rolnictwie* (42 tys.). Ponadto osoby nie korzystające ze świadczeń emerytalnych pomimo takich możliwości pracowały w *edukacji* (30 tys., tj. 18,6%), *administracji publicznej i obronie narodowej* (16 tys., tj. 9,9%) oraz *obsłudze nieruchomości i firm* (15 tys., tj. 9,3%).

WIEK, DO KTÓREGO OSOBY CHCIAŁYBY BYĆ AKTYWNE NA RYNKU PRACY

Osoby w wieku 50-69 lat biorące udział w badaniu (a więc te, które pracują lub pracowały po ukończeniu 49 roku życia) zapytano czy są lub nadal chciałyby być aktywne zawodowo na rynku pracy. Do osób, które odpowiedziały twierdząco skierowano pytanie o **przewidywany wiek zakończenia aktywności zawodowej.**

Wśród ogółu ludności, której dotyczyła ta część badania, niemal co trzecia osoba (1106 tys., tj. 32,8%) planuje pracować tak długo, jak to będzie możliwe, prawie co piąta (716 tys., 21,3%) planuje zakończyć pracę zawodową między 60 a 64 rokiem życia, częściej niż co piąta (640 tys., 19,0%) - planuje pracować do 65 roku życia lub dłużej, przy czym skrajny podawany wiek to dla kobiet 70, a dla mężczyzn 75 lat. Częściej niż co siódma osoba (462 tys., tj. 13,7%) chce zaprzestać swojej aktywności zawodowej przed 60-tym rokiem życia, a także częściej niż co siódma (446 tys., 13,2%) nie potrafi jeszcze określić swoich zamiarów.

Tabl.6. Ludność według planów związanych z wiekiem zaprzestania aktywności zawodowej oraz płci

Wyszczególnienie	Ogółem	Z tego wg planów związanych z wiekiem zaprzestania aktywności zawodowej										
		wskazano wiek (w latach):						nie mam konkretnych planów, ale nastąpi to			planuję pracować tak długo, jak będzie to możliwe	nie mam zdania
		razem	50-54	55-59	60-64	65-69	70-75	przed ukończeniem 60 roku życia	między 60 a 64 rokiem życia	w 65 roku życia lub później		
	w tysiącach											
Ogółem	**3369**	**712**	**16**	**158**	**305**	**218**	**16**	**288**	**411**	**406**	**1106**	**446**
mężczyźni	1965	376	.	37	119	204	14	70	221	368	654	276
kobiety	1404	336	13	121	186	15	.	218	190	38	452	170

Kropką oznaczono wartości poniżej 5 tys. osób.

Przeciętny wiek, w którym osoby chciałyby zakończyć swoją aktywność zawodową to blisko 61 lat (60,6); mężczyźni prawie 63 (62,7), a kobiety nieco ponad 58 lat (58,3)[5].

Zaobserwowane zjawisko ma prawdopodobnie ścisły związek z obecnie funkcjonującymi w Polsce zasadami przechodzenia na emeryturę.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności są podstawą m.in. do wyznaczenia wskaźnika strukturalnego dotyczącego wieku bieżącej dezaktywizacji zawodowej (*average exit age*). W Polsce wiek ten wynosił w 2005 r. 59,5 roku (62,0 lata dla mężczyzn i 57,4 lat dla kobiet)[6].

[5] liczony dla zbiorowości osób, które podały konkretny wiek planowanego wyjścia z rynku pracy.
[6] W tym samym okresie analogicznie liczony wskaźnik dla 25 krajów Unii Europejskiej wyniósł średnio 60,9 lat (mężczyźni 61,4 lata, kobiety 60,4 lata). Źródło: Eurostat: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=STRIND_EMPLOI&depth=2

Przewidywany wiek, do którego osoby chciałyby być aktywne zawodowo jest tylko nieznacznie dłuższy niż faktycznie obserwowany. Należy jednak w tym miejscu zwrócić uwagę, że wyżej wyliczony przewidywany wiek wyjścia z rynku pracy nie uwzględnia dość znaczącej grupy osób, które chciałyby pracować tak długo, jak to możliwe (osoby te nie precyzowały dokładnego wieku).

CZYNNIKI SKŁANIAJĄCE DO WYDŁUŻANIA PRACY ZAWODOWEJ

Badanie modułowe *Przejście z pracy na emeryturę* pozwoliło na **poznanie opinii na temat czynników, które skłoniłyby respondentów do późniejszego przechodzenia na emeryturę** (wydłużania okresu pracy zawodowej).

W ankiecie przedstawione zostały cztery powody, które mogłyby przyczyniać się do wydłużania okresu pracy zawodowej. **Najczęściej** respondenci **wskazywali „elastyczną organizację czasu pracy"**– dla co czwartej osoby wpływałoby to na jej decyzję o pozostaniu na rynku pracy. Pozostałe przyczyny miałyby znaczenie dla kilkunastoprocentowej grupy badanych: prawie 15% wskazało „lepsze warunki bhp w miejscu pracy" (częściej tą przyczynę wymieniali mężczyźni niż kobiety), ponad 14% - „większą dostępność usług opiekuńczych" (częściej miało to znaczenie dla kobiet), a najmniej osób (11,4%) uznało za znaczące „większe możliwości podnoszenia kwalifikacji".

Tabl.7. Odsetek ludności według przyczyn, które mogłyby wpłynąć na przedłużenie okresu pracy zawodowej oraz płci i miejsca zamieszkania

Wyszczególnienie	Przyczyny, które mogłyby wpłynąć na przedłużenie okresu pracy zawodowej			
	elastyczna organizacja czasu pracy	większe możliwości podnoszenia kwalifikacji	lepsze warunki BHP w miejscu pracy	większa dostępność usług opiekuńczych[7]
	w %			
Ogółem	**24,7**	**11,4**	**14,8**	**14,3**
mężczyźni	25,1	12,1	16,7	14,1
kobiety	24,2	10,8	12,9	14,4

Wraz ze wzrostem wieku respondentów widoczny jest spadek znaczenia każdej ze wskazanych przyczyn na decyzję o przedłużeniu aktywności zawodowej. Co trzecia osoba w wieku 50 – 54 lata wydłużyłaby okres swojej pracy zawodowej w przypadku możliwości elastycznej organizacji czasu pracy, podczas gdy dla osób z pozostałych grup wieku odnosi się to do co czwartej osoby bądź rzadziej.

[7] dla kogoś z członków rodziny, dzieci lub osób starszych

Tabl.8. Odsetek ludności według przyczyn, które mogłyby wpłynąć na przedłużenie okresu pracy zawodowej i wieku

Wyszczególnienie	Przyczyny, które mogłyby wpłynąć na przedłużenie okresu pracy zawodowej			
	elastyczna organizacja czasu pracy	większe możliwości podnoszenia kwalifikacji	lepsze warunki BHP w miejscu pracy	większa dostępność usług opiekuńczych
	w %			
Ogółem	**24,7**	**11,4**	**14,8**	**14,3**
50 – 54 lata	33,1	15,4	18,6	16,8
55 - 59	25,0	11,3	14,8	14,8
60 – 64	19,3	8,5	13,4	13,4
65 – 69 lat	15,4	7,7	9,8	10,2

Duże znaczenie przy podejmowaniu potencjalnej decyzji o wydłużeniu pracy zawodowej ma też poziom wykształcenia. Osoby legitymujące się wykształceniem wyższym wyróżnia fakt, że jest to jedyna grupa wskazująca „większe możliwości podnoszenia kwalifikacji" jako drugi w kolejności powód ewentualnego wydłużenia okresu pracy zawodowej (obok „elastycznej organizacji czasu pracy"). Osoby z innym poziomem wykształcenia najrzadziej wybierali tę przyczynę jako znaczącą dla ich dalszej aktywności na rynku pracy.

PREFEROWANY SPOSÓB PRZECHODZENIA NA EMERYTURĘ

W opisywanym badaniu *Przejście z pracy na emeryturę* osobom ankietowanym przedstawiono do wyboru **trzy możliwości dotyczące opinii na temat preferowanego sposobu przechodzenia na emeryturę.**

Co drugi respondent wskazał za najlepszy sposób przejścia na emeryturę „całkowite zaprzestanie wykonywania pracy po osiągnięciu pewnego wieku", ponad 38 osób na 100 opowiedziało się za „możliwością łączenia pełnej emerytury z pracą", a najmniej (niecałe 11 na 100) preferowało „stopniowe zmniejszanie zaangażowania w pracę zawodową z jednoczesnym pobieraniem emerytury".

Tabl. 9. Odsetek ludności według opinii nt. najlepszego sposobu przejścia na emeryturę i płci

Wyszczególnienie	Sposoby przejścia na emeryturę		
	całkowite zaprzestanie wykonywania pracy po osiągnięciu pewnego wieku	możliwość łączenia pełnej emerytury z pracą	stopniowe zmniejszanie zaangażowania w pracę zawodową z jednoczesnym pobieraniem emerytury
	w %		
Ogółem	**50,9**	**38,3**	**10,8**
mężczyźni	48,1	41,1	10,8
kobiety	53,6	35,5	10,9

Kobiety częściej niż mężczyźni wybierały całkowite zaprzestanie wykonywania pracy po osiągnięciu pewnego wieku, natomiast rzadziej decydowałyby się na możliwość łączenia pełnej emerytury z pracą.

Wraz ze wzrostem wieku ogółu badanych osób rośnie odsetek osób preferujących całkowite zaprzestanie wykonywania pracy po osiągnięciu pewnego wieku i jednocześnie maleje chęć łączenia pełnej emerytury z pracą.

Tabl.10. Odsetek ludności według opinii nt. najlepszego sposobu przejścia na emeryturę i wieku

Wyszczególnienie	Sposoby przejścia na emeryturę		
	całkowite zaprzestanie wykonywania pracy po osiągnięciu pewnego wieku	możliwość łączenia pełnej emerytury z pracą	stopniowe zmniejszanie zaangażowania w pracę zawodową z jednoczesnym pobieraniem emerytury
	w %		
Ogółem	**50,9**	**38,3**	**10,8**
50 – 54 lata	45,0	43,9	11,1
55 - 59	49,3	40,0	10,7
60 – 64	55,7	33,9	10,4
65 – 69 lat	58,3	30,7	11,0

Opinie odnośnie sposobów przejścia na emeryturę są odmienne w zależności od poziomu wykształcenia osób je wyrażających. Osoby legitymujące się wyższym wykształceniem, najczęściej wskazują możliwość łączenia pełnej emerytury z pracą (55,4%), a całkowite zaprzestanie wykonywania pracy po osiągnięciu pewnego wieku wybiera rzadziej niż co trzecia osoba. Pozostałe osoby z wykształceniem poniżej wyższego preferują częściej całkowite zaprzestanie wykonywania pracy.

Wyrażane opinie na temat sposobów przejścia na emeryturę są także uzależnione od wykonywanego zawodu. Przedstawiciele większości grup zawodowych najczęściej wybierają na pierwszym miejscu całkowite zaprzestanie wykonywania pracy po osiągnięciu pewnego wieku. Wyjątek stanowią *specjaliści* oraz *przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy,* którzy na pierwszym miejscu stawiają możliwość łączenia pełnej emerytury z pracą. Natomiast największe zainteresowanie całkowitym zaprzestaniem wykonywania pracy po osiągnięciu pewnego wieku wykazują *operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń* oraz *pracownicy przy pracach prostych*.

Zarówno dla pracujących, jak i bezrobotnych najlepszym sposobem przejścia na emeryturę jest możliwość łączenia pełnego świadczenia emerytalnego z pracą, natomiast bierni zawodową zdecydowanie najchętniej wybierają całkowite zaprzestanie wykonywania pracy po osiągnięciu pewnego wieku (prawie 2/3 wybiera tę metodę).

Opracowała:

Agnieszka Zgierska

na podstawie publikacji GUS *Przejście z pracy na emeryturę*, seria „Informacje i opracowania statystyczne", Warszawa 2007
oraz obliczeń własnych z wyników badań: BAEL i moduł BAEL`2006

Publikacja *Przejście z pracy na emeryturę* dostępna jest na stronie internetowej GUS pod adresem:

http://www.stat.gov.pl/gus/45_3255_PLK_HTML.htm